

Seletuskiri

Riigi Infosüsteemi Amet taotleb riigieelarve seaduse § 58 lõike 1¹ ja 4 alusel ning kooskõlas Vabariigi Valitsuse 31. juuli 2014. a määruse nr 123 „Vabariigi Valitsuse reservist vahendite eraldamise ja eraldatud vahendite kasutamise kord“ § 4 lõikega 4¹ raha eraldamist Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelistest vahenditest **1 000 000** euro ulatuses EL digikukru lahenduse kasutusele võtmisega seotud kulude katmiseks.

Tegevuse rahastamine on heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 15. jaanuari 2026 istungi otsusega.

Euroopa digiidentiteedikukkur ehk EL digikukkur on Euroopa Komisjoni (edaspidi EK) üks uutest algatustest Euroopa Liidu digitaalse ühtse turu eesmärgi saavutamiseks. Kõigile liikmesriikidele on EIDAS määruse muudatuse (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1183) ja selle rakendusaktidega (mis jõustusid 2024.a detsembris) pandud kohustus pakkuda oma elanikele EL digikukru lahendust. Kohustusel ei ole lõpu tähtaega, seega selline kohustus jääb kestma.

2026.a jooksul on vajalik teha järgmine:

1. Välja kuulutada EL digikukru teenusepakkuja hange ning selle raames viia läbi võistlev dialoog, et jõuda edukalt sobiva partneriga lepingusse. Hanke välja kuulutamine on plaanis 2026.a II kvartali alguses. Vastav hankemenetlus on vajalik, kuna EL digikukru puhul ei ole paigas detailseid nõudeid, millele tuginedes saaks konkreetset juba valmisolevat toodet ja teenust soetada.
2. Selleks, et hange edukalt õnnestuks, on vaja tuvastada ja analüüsida EIDAS direktiivist ja selle rakendusaktidest ning EIDAS õigusaktidel põhineva üle-euroopaliste tehniliste arhitektuuri ja tugiraamistikuga (*Architecture and Reference Framework (edaspidi ARF)*) nõuded ning piirangud nii EL digikukru mobiilirakendusele kui ka seda kasutavale eID ökosüsteemile.
  - a. Taustprobleem nõuete tuvastamisel ja Eesti eID ökosüsteemiga koostoimelisuse vajaduste täpsustamisel on asjaolu, et EL tasandi õiguslik ja regulatiivne raamistik muutub endiselt.
  - b. 2025.a jooksul on olemasolevate nõuete vaates kaasatud väliseid EIDAS ja küberturbe valdkonna eksperte asjakohaste analüüside läbiviimisel ning tulenevalt muutuvast õiguse- ja tehnoloogilise raamistikust on vajalik sellega jätkata. Eriti oluline on esmalt hanke nõuete raames fikseerida nii palju kui võimalik ning seejärel läbirääkimiste protsessis olla pidevalt ajakohastatud nõuetega valmis dialooge pidama. Sellest tulenevalt on planeeritud vahendid spetsiifiliste analüüside ja konsultatsioonide tegemiseks valdkonna ekspertidega.
3. Tulenevalt hankemenetluse keerukusest ja RIA kogemusest antud menetlusviisiga, on oluline tagada tugev õiguslik valmisolek ning konsulteerimine. Seetõttu on vajalik kaasata suure kogemusega õigusbüroo. Varasemates samaväärse keerukusega hangetes on pakkumismenetluses negatiivse otsuse saanud pakkujaga tulnud vaielda kohtus riigikohtuni välja.
4. EL digikukru mobiilirakenduse kasutusele tulek Eestis uue üle-euroopalise eID vahendina tähendab: 1) täiesti uut laadi tehnilist lahendust, kus kasutajal on suurem roll otsustada oma andmete jagamise üle ning 2) eID ökosüsteemi muutumist. Nii mahukas eID ökosüsteemi ja eID vahendi kasutusloogika muudatus tähendab põhimõtteliselt eID kultuuri muudatust, mis vajab strateegilist lähenemist info jagamisele ja kasutajate (nii füüsilised isikud kui

ettevõtted) ootuste juhtimisele. Seetõttu on planeeritud eraldi vahendid aastate lõikes kommunikatsiooni teemale.

- a. 2026.a tuleb luua strateegiline plaan EL digikukru tõttu tuleva eID kultuuri muudatuseks ning hakata seda realiseerima. Strateegilise plaani loomiseks kaasatakse 2026.a II kvartalis vastav ekspert.
5. Eraldi vahendid on planeeritud erinevate EL digikukru kasutajagruppide ootuste tuvastamise uuringu läbiviimiseks. EL digikukru pakkumise kohustus tuleb küll õigusaktist, kuid iga liikmesriik otsustab ise, millised kasutuslood ja millises järjekorras realiseeritakse. Uuringu tulemus on üheks sisendiks, et otsustada, millised kasutuslood ja millal järkjärguliselt Eesti EL digikukrus kasutusele tulevad.
  - a. Uuring on plaanis läbi viia 2026.a II-III kvartali jooksul.
6. Selleks, et ettevõtte saaks EL digikukrut kasutada, tuleb ettevõtte registreerida tuginevate isikute registris. Antud registrid luuakse igasse EL liikmesriiki ning register peab tagama, et kontrollitakse vastavate ettevõtete õigust ja asjakohasust EL digikukru kaudu isikute andmeid oma teenustesse küsida või isikutele oma andmeid nende EL digikukrutesse edastada. Tuginevate isikute registri rolli hakkab täitma RIA ning selle rolli täitmiseks on vajalikud EIDAS õigusraamistiku ja küberturbe ekspertiisiga osapoole abi nõuete ja kohustuste kaardistamiseks analüüsiks ning registri loomiseks vajalike protseduuride ja nõuete kirjeldamiseks.
  - a. Analüüsidega on alustatud 2026.a algusest ja ootus on hiljemalt aasta lõpuks saada vajalikud nõuded sellisel määral paika, et saab alustada vastavate arendustega.
7. Avaliku sektori asutuste tõendite vahendamiseks digikukrusse on planeeritud luua tehniline „lülili“ lahendus ehk „Tõendite vahendamise lüüs“. Eesmärk on lihtsustada ja taaskasutada olemasolevat X-tee põhist eID ökosüsteemi ja olemasolevat masinliidest (API) TARA¹. Selleks, et tuvastada, kas ja mil viisil saab TARA selleks kasutada ning kas ja kuidas saaks TARA laiendada erasektori ettevõtetele, on planeeritud vahendid analüüsides ja arenduste tegemiseks.
  - a. Analüüsiga on alustatud 2026.a alguses, kuid täpsemad otsused saab teha siis kui on teada lõplik Eesti EL digikukru tehniline lahendus.
8. Tänapäev RIA poolt pakutavad eID teenused (allkirjastamiseks Digidoc ja ajatempliteenus SiGa) peavad EL digikukru tulekuga tegema muudatusi oma lahendustes. Eraldi vahendid on planeeritud nende teenuste vajaduste kaardistamiseks ja analüüsiks.
  - a. Analüüsides alustatakse 2026.a II kvartalis.
9. Varasema Euroopa Komisjoni suurprojekti Potential raames valmis Eestil EL digikukru kontseptsiooniline testitav lahendus (*Proof of Concept ehk PoC*). Antud testlahendusega on plaanis teha enne EL digikukru teenusepakkujaga lepingusse jõudmist mõningaid täiendavaid arendusi, et oleks võimalik testida teiste liikmesriikidega nende PoC või live lahendusi. Selle eesmärk on tuvastada ARF nõuete muudatuste tulemeid, mida EL digikukru teenusepakkuja hanke dialoogides tuleks arvesse võtta. Tegevustega alustatakse ARF muudatuste selgudes ilmselt 2026.a II kvartali jooksul. Lisaks oleme valmis vajadusel hangitava EL digikukru teenusepakkuja lahenduse Eestile sobiva visuaalse disaini kujundamiseks ja testimiseks sama PoC lahenduse baasil.

---

¹ TARA on Eesti riigi eID autentimisteenus, platvorm mida arendab ja haldab RIA. TARA on liidestatud kolmanda isiku pakutavate autentimismeetoditega ning teeb autentimiseks vajalikke (andme)päringuid.

Taotletava summa arvestus:

Tulemusvaldkond	DIGIÜHISKOND	
Programm	DIGIÜHISKOND	
Programmi tegevus	DIGIRIIGI TEENUSTE JA PLATVORMIDE TAGAMINE	
		EUR
EA konto 15	Investeeringud kokku	120 000
sh tehnilised analüüsid ja arendused		
EA konto 55	Majandamiskulud	880 000
sh tehnilised lahendused AK info dialoogi salvestamiseks, ruumide rent dialoogide jaoks		
		50 000
sh pakkuja proovitöö kulud		
		50 000
sh hankemenetlus võistlev dialoog, õiguspartneri kaasamine		
		210 000
sh eIDAS määruse ja rakendusaktide ja komisjoni juhendite nõuete tõlgendamine tehniliste ja protseduuriliste nõuete jaoks, sertifitseerimisskeemiga seotud ning Eesti eID ökosüsteemi muudatusvajaduste jaoks; väliste valdkonna ekspertide kaasamine;		
		120 000
sh juristist eIDAS eksperdi teenuse hankimine, kes koostab RIA, JDM, TTJA, AKI sisendi pealt Eesti sertifitseerimisskeemi kirjelduse		
		30 000
sh kogu valdkonna kommunikatsiooni erinevad tegevused. Nt Kukru võimestamiseks PR büroo kaasamine, reklaami korraldused, infopäevad ja muud sündmused		
		50 000
sh teenuse kasutajate ja lõppkasutajate ootuste ja vajaduste uuringud		
		50 000
sh RIA-le lisanduvate uute rollide teemade korraldus: 1. tuginevate isikute (<i>ettevõtted</i>) register, 2. tõendite vahendamise lüüs, 3. digikukruga liidestumiseks vajaliku masinliidese (<i>API</i>) loomine. Uute rollide nõuete kaardistused ja analüüsid vajalike menetlusprotsesside loomiseks		
		80 000
sh olemasolevate eID teenuste (SIGA ja Digidoc) digikukruga sobitumiseks vajalike muudatuste kulud. Vajaduste kaardistamine ja analüüs		
		150 000
sh piiriülese koosvõime testimise võimekuse jaoks ja digikukru lahenduse jaoks vajadusel disaini loomine		
		90 000
	Kokku	1 000 000